BERLINGSKE
TORSDAG 20. NOVEMBER 2025

Forsvarets ekstreme mangel på åbenhed er både selvskadende og viser mangel på selvtillid

KRONIK

Gordon Fotheringham og Eigil Schjønning

I sin berømte bog »On Liberty« skrev den kendte engelske filosof John Stuart Mill, at: »sandhed (kun) opstår fra sammenstødet mellem modsatrettede ideer«.

I sit forsvar mod censur argumenterede Mill for, at selv populære og fastholdte sandheder konstant skal udfordres og testes, ellers bliver de til »døde dogmer«. Hvis en mening er forkert, vil dens afsløring kun bidrage til at forstærke og forfine en »sandhed«.

Mange autoritære regimer og institutioner er faldet på grund af manglende forståelse af disse vigtige principper.

Mange vil hævde, at Vesten og Danmark lever i de potentielt farligste tider, Europa har set siden Anden Verdenskrig.

Årelange politiske forsømmelser har efterladt de europæiske og danske forsvarsstyrker alvorligt svækket. Centrale militære institutioner er nedlagt, og meget ekspertise og strukturel genopbygningskraft er dermed gået tabt.

Selvom det ikke skete umiddelbart, har krigen i Ukraine og den voksende trussel fra Rusland fremprovokeret en politisk opvågnen og erkendelse af, at geninvestering i Danmarks forsvar og den nationale modstandsdygtighed er afgørende.

Selvom der nu er lovet rekordstore summer, er mange af kapacitetsforøgelserne endnu ikke realiseret.

De bevilgede midler anvendes tilsyneladende baseret på en plan, men dette overordnede forsvarskoncept, som Forsvaret må sigte hen imod, synes at forblive et mysterium.

Skal gøre det rigtigt første gang

I Danmark er forsvarskoncept og -planer en hemmelighed. I de fleste sammenlignelige lande i NATO er der åbenhed omkring styrkeudviklingsarbejde og mål, metoder og midler.

Danmark har som land i mange år haft et internationalt ry for åbenhed og ærlighed. Det samme kan dog ikke altid siges om dansk forsvar.

Mangel på åbenhed og til en vis grad ærlighed har i mange år været kendetegnende for dansk forsvar. Mangel på åbenhed er en årsag til, at forsvarsminister og Forsvarets ledelse fremstår stadigt mere utroværdig over for soldaterne og befolkningen.

Selvom det ikke kommer som et chok, er det stadig meget skuffende at læse i medierne, at nogle af Danmarks ledende militæranalytikere og forskere har følt sig presset til at udøve selvcensur og afstå fra at diskutere Forsvarets nuværende politiske beslutninger, planer eller kapaciteter.

I betragtning af de nuværende, meget alvorlige udfordringer, som Danmark og dets forsvarsstyrker står over for, er denne holdning forkert og meget kortsynet, især i betragtning af, at det danske forsvar ikke længere har de organisationer og skoler, det engang havde, som kunne bistå og rådgive om kapacitetsudvikling.

Andre NATO-medlemmer er langt mere åbne omkring deres forsvarsstrukturer, styrkedesign og planer, skriver kronikørerne. Her er danske soldater på patrulje nord for Gereshk i Afghanistan, hvor den røde og hvide opium blomstrer i danskerfarver. Arkivfoto: Søren Bidstrup

I det nuværende klima, hvor krigen i Ukraine betyder, at krigsførelsens teknologi, organisation og taktik udvikler sig hurtigt, er det af afgørende betydning, at Danmark er med i udviklingen med NATO-partnere, og at soldater og befolkning kan se dette ske.

Forsvarets ledelse skal altså stå frem og velargumenteret forklare, hvordan man håndterer krigsførelsens udvikling, og hvordan ledelsen – sammen med allierede – har tænkt sig at sætte dansk forsvar i spidsen for den udvikling.

Deraf følger, at Forsvarets analytikere skal kunne diskutere det, der sker. Uden grundige analyser, test og diskussioner af fremtidig teknologi, organisation og taktik er dansk forsvar i fare for at bruge mange penge – dårligt.

Winston Churchill sagde engang, at »amerikanere altid gør det rigtige, efter at de har udtømt alle andre muligheder«. Danmark har ikke den luksus. Danmark er nødt til at gøre det rigtigt første gang.

Denne ekstreme mangel på åbenhed i det danske forsvar er ikke kun selvskadende, den vidner også om en organisation, der mangler tillid til sig selv og sine planer.

Intet lands forsvar har nogensinde en 100 procent løsning på, hvordan man håndterer en kommende trussel. Men jo mere teknologi, organisation og taktik bliver diskuteret og afprøvet. Jo bedre beslutning træffes.

Andre NATO-medlemmer er langt mere åbne omkring deres forsvarsstrukturer, styrkedesign og planer.

Dansk forsvar hemmeligholder således de faktiske tal for antal fuldtidsansatte med den forklaring, at den slags detaljer ville være nyttige oplysninger for en fjende, og derfor er de klassificerede.

Er det virkelig Forsvarets mening, at hemmeligholdte danske styrketal har betydning for Ruslands opfattelse af dansk forsvarsevne og afskrækkelse?

Eller er det et forsøg på at skjule denne og andre oplysninger fra granskning fra danske medier, danske politikere, danske skatteydere og ikke mindst fra dets NATO-allierede?

For at citere Abraham Lincoln: »Man kan ikke narre alle mennesker hele tiden«.

Det kan være nok så pinligt og ubehageligt at afsløre den virkelige situation fuldstændigt nu, da den nuværende verdenssituation er alvorlig og ikke længere kan behandles som en form for fantasispil.

Men jo før problemerne tages i betragtning, afdækkes og undersøges, jo før kan de håndteres, og jo før kan tilliden genoprettes.

Og tillid er afgørende, både hjemme i nationen, som Forsvaret er afhængig af støtte fra, men også hos allierede, som danske styrker muligvis bliver nødt til at samarbejde med, og uundgåeligt vil være afhængige af, i enhver fremtidig konflikt.

Tillid er en af de grundlæggende byggesten i militær interoperabilitet.

Vis os det

I det større billede må det danske forsvar indse, at den største trussel ikke er, at russerne lærer, hvor svage og sårbare dansk forsvar er (man kan være sikker på, at de allerede har en ret god idé om det).

Den største trussel er, at Danmarks allierede har ringe tillid til, hvad dansk forsvar siger, eller hvad de forsøger at overbevise allierede om, at de er i stand til at bidrage med i kampen, og når tilliden mistes, er den ekstremt vanskelig at genvinde.

Afslutningsvis: Dansk forsvar skal åbne debatten om sig selv. Efter årtiers skandaler og sager til sensationslystne journalister tror dele af den danske befolkning og soldaterne ikke længere fuldt ud på en positiv udvikling i dansk forsvar.

Forsvaret kan og skal ikke fortælle alt i detaljer, men en stærk ledelse af Forsvaret bør træde frem med en målsætning og en plan for, hvordan vi når frem til et stærkt og troværdigt forsvar. Samtidig bør den åbent forklare om de problemområder, der findes, og hvordan de bør løses.

Det kan sagtens betyde, at ikke alt, der således kommer frem, er politisk ønskværdigt at høre om. Men sådan må det være, det er jo vilkårene.

Stå frem, hvis I skal fortjene soldaternes loyalitet.

En dansk officersprofil er viden, færdigheder og holdninger samt mod og vilje. Vis det.

Gordon Fotheringham er oberstløjtnant pensioneret fra British Army og del af Institut for Militær Analyse, og Eigil Schjønning er pensioneret oberst og del af Institut for Militær Analyse